

КАФЕДРА КОМПОЗИЦІЇ, ІНСТРУМЕНТОВКИ ТА МУЗИЧНО-ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Читання партитур

Освітній ступінь	«Магістр»
Спеціальність	025 «Музичне мистецтво»
Освітньо-професійна програма	«Музичне мистецтво» Оперно-симфонічне диригування
Статус	Обов'язкова
Форма контролю	Залік

Курс	1
Семестр	1-2

ECTS	3
Годин	90
Індивідуальні заняття	34
Самостійна робота	56

Інформація про викладача

ПІБ	Щириця Дмитро Олексійович, в.о. доцента, кандидат мистецтвознавства кафедри композиції, інструментовки та музично-інформаційних технологій Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського
Профіль викладача	orcid: 0000-0001-9784-2201
e-mail	dmytro_s@ukr.net

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Читання партитур – одна з традиційних практичних (практично-виконавських та практично-аналітичних) дисциплін професійного циклу, яка займає важливе місце у підготовці молодих диригентів-симфоністів.

Мета курсу – досягнути в результаті навчання високої здатності студента до роботи з партитурою, вільного володіння усіма її елементами на стадії ознайомлення та вивчення шляхом її «прочитання» та аналізу (візуального та у вигляді миттєвого практичного перекладу – виконання «у клавирі»), що дозволяє йому повноцінно працювати з творами різного виконавського складу (самостійно вивчати та писати/створювати партитури). Також важливим є розширення музичної ерудиції студента та поповнення музичного тезаурусу в процесі навчання та внаслідок користування здобутими знаннями та навичками. «Читання партитур» є частиною блоку дисциплін, спрямованих на безпосередню професійну практичну діяльність диригента-симфоніста та допомагає орієнтуванню студента в таких галузях фахової (аналітичної та практичної) підготовки, як інструментування та фах. У певному сенсі предмет «читання партитур» є логічним доповненням спеціального курсу інструментування.

До важливих завдань предмету слід віднести вивчення студентами оркестрової, хорової, ансамблевої музики шляхом спеціального аналізу партитур, з'ясування специфіки її змісту, форми, фактури, засобів виразності, особливостей стилю композитора тощо.

Безпосередніми завданнями предмету є:

- здобуття навичок гри оркестрових партій в різних ключах та транспозиціях;
- уміння адаптувати оркестрову або ансамблеву партитуру до виконання на фортепіано;
- здобуття навичок виконання цілісної оркестрової фактури на фортепіано у дві (чотири) руки;
- вміння зробити перекладення партитури для фортепіано;
- здобуття навиків аналітичної роботи з симфонічною (оркестровою, ансамблевою) партитурою та її елементами.

ПЕРЕЛІК ТЕМ

У зв'язку з практичним спрямуванням предмету, детальна програма навчання визначається викладачем у індивідуальному порядку, враховуючи вже набуті навички студента, рівень його загальної музичної підготовки та рівень володіння грою на фортепіано.

Загалом програма навчання має включати такі основні елементи:

1. Вивчення загальної будови симфонічної партитури та її елементів;
2. Вивчення транспозицій інструментів симфонічного оркестру (у т.ч. гра на фортепіано окремих партій інструментів, які транспонують та відповідних ансамблів транспонуючих інструментів);
3. Вивчення та засвоєння практики застосування партитурних ключів та здобуття навичок гри інструментальних партій у відповідних ключах;
4. Засвоєння практики одночасного читання кількох партій, а згодом кількох груп та всієї партитури по вертикалі, враховуючи всі ключі та транспозиції;
5. Навчання відтворенню оркестрової фактури на фортепіано, що передбачає її адаптацію до гри на фортепіано;
6. Аналізування структури оркестрової партитури з позицій функційної організації нотного тексту;
7. Аналізування особливостей нотної графіки партитур, які належать до різних стилів і типів нотного запису;
8. Вироблення навичок адаптації штрихів інструментів симфонічного оркестру, які відображені в партитурі, для фортепіанного виконання.

Дисципліна розподілена на два змістових модулів, які відповідають семестрам навчання. Кожен з розділів містить дві великі за обсягом теми, конкретне наповнення, яких визначає викладач. Такий підхід забезпечує адаптивність курсу та відповідає його індивідуальній спрямованості.

Змістовий модуль 1. Малі склади симфонічного оркестру. Твори середньої та високої складності. Різностильовий підхід. Включаються партитури з поширеними та малопоширеними ключами та транспозиціями.

Тема 1. Партитури класико-романтичної епохи. Малі склади.

Тема 2. Партитури XX століття. Малі склади.

Змістовий модуль 2. Великий симфонічний оркестр. Твори середньої та високої складності. Сильовий підхід. Включаються партитури XX століття та сучасних композиторів.

Тема 1. Партитури класико-романтичної епохи. Великий симфонічний оркестр.

Тема 2. Партитури XX – XXI століть. Великий симфонічний оркестр.

ФОРМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Індивідуальні заняття за принципом майстерні (майстеркласу), гра на фортепіано партитур різного складу, аналітичні практикуми, письмові перекладення.

НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Нотний матеріал відповідного спрямування, методична література за фахом представлені у вільному доступі в бібліотеці та читальній залі Академії.

Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали можуть надсилатися у відповідну групу MOODLE, або завантажуватись через інші ресурси комунікації.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Відвідування індивідуальних занять	30
2.	Аналітичні практикуми	20
3.	Виконання завдань з самостійної роботи	20
3.	залік	30
5.	Всього	100

Критерії оцінювання

A 90-100 відмінно заслуговує студент, який повністю засвоїв матеріал навчальної програми, цілком володіє методами і практичними навичками спеціального аналізу партитур та гри їх на фортепіано.

B 82-89 добре ставиться за достатньо добре засвоєні навички гри симфонічних партитур, достатнє володіння аналізом та повністю пройдено програму навчання.

C 74-81 добре ставиться за достатньо засвоєні навички гри симфонічних партитур, а також володіння аналізом та повністю пройдено програму навчання. При оцінюванні та диференціації балів між B та C враховується обсяг та характеристика виконання самостійної роботи, а також робота на індивідуальних заняттях.

D 64-73 задовільно ставиться студенту, який показав недостатньо добрі навички гри симфонічних партитур на фортепіано та слабке володіння засобами аналізу.

E 60-63 задовільно ставиться студенту, який показав недостатні навички гри симфонічних партитур на фортепіано та слабке володіння засобами аналізу. При оцінюванні та диференціації балів між D та E враховується обсяг та характеристика виконання самостійної роботи, а також робота на індивідуальних заняттях.

FX 35-59 незадовільно ставиться студенту, який лише частково виконав або зовсім не виконав програмні вимоги, продемонстрував недостатню кількість роботи на індивідуальних заняттях та низький рівень практичних навичок, а також систематично не виконував самостійної роботи.

F 1-34 незадовільно є методично недоцільною і може ставитися лише у разі повного ігнорування вимог програми та постійного невідвідування занять.

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

За потреби та за бажанням студентів допускається вивчення матеріалу за допомогою іноземних (переважно англomовних) ресурсів за проблематикою, яка відповідає тематиці конкретних занять.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА

Однією зі складових курсу є відвідання камерних та симфонічних концертів, де студенти можуть познайомитись з озвученням партитур, які вони вивчають, або прослуховування аудіо- та відеозаписів відповідних творів.

Можлива участь студентів у науково-практичних конференціях.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Андрєєва О. Ф. Ударні інструменти сучасного симфонічного оркестру. К.: Музична Україна, 1990.
2. Дудка Ф. Основи нотної графіки. К.: Музична Україна, 1977.
3. Завадинський Д. Курс читання симфонічних партитур. К. «Музична Україна», 1983
4. Клебанов Д. Мистецтво інструментовки. Київ.: Музична Україна, 1972.
5. Котонський В. Ударні інструменти в сучасному оркестрі. Переклад з польської Л. Грабовського. К.: Музична Україна, 1971.
6. Курс читання хорових партитур. Навчально-методичний посібник. Упор.: А. Коломієць, В. Пащенко, Е. Тіхова. К., «Музична Україна», 1977. 123 с.
7. Онуфрієнко А., Дяк І., Сливинський Ю. Читання партитур для оркестру народних інструментів. К., “Музична Україна”, 1980.
8. Перунов О. Хрестоматія з читання хорових партитур. К., Державне видавництво «Мистецтво», 1963. 303 с.
9. Петренко, М. Б. Хрестоматія з читання хорових партитур. Частина 1. Суми, 2021. – 163 с.
10. Терлецький М.М. Читання партитур для духового оркестру (практичний курс) : навч. посібник / М. М. Терлецький ; Рівненський держ. гуманітарний ун-т. Рівне : Перспектива, 2006. 203 с.
11. Хащеватська С. Читання партитур. Навчальний посібник для вищих музичних навчальних закладів. К., ДМЦНЗКиМУ, 2003. 184 с.
12. Adler S. The study of orchestration / S. Adler [third edition]. — New York, London : W. W. Norton & Company, 2002. – 839 p.